

A MAGYAR SZÖVETKEZETI HITELINTÉZETEK TELJESÍTMÉNYE NEMZETKÖZI PÉLDÁK TÜKRÉBEN¹

(Performance of Hungarian cooperative financial institutions
from the perspectives of the international cases)

KOVÁCS SÁNDOR ZSOLT*

Kulcsszavak:

Szövetkezeti hitelintézet, takarékszövetkezet, integráció, helyi bank, gazdaságfejlesztés

A 19. század második felében a gazdaság felgyorsulásával lépést kellett tartania a nemzeti bankrendszereknek is, ugyanis több problémát okozott a bankpiaci centralizáció, a nagyvárosokra és közvetlen környezetükre kiterjedő hitelezési tevékenység. A távoli, vidékies térségek ebben az időszakban marginalizálódtak, kirekesztődtek a pénzügyi szolgáltatások jelentős részéből. A helyzetet felismerve több Európai országban is megjelentek az első kooperatív elvek mentén szerveződő, egy adott (földrajzi, vagy tevékenységi) területre fókuszáló pénzügyi intézetek, melyek sok esetben máig is kritikus szerepet töltenek be a vidéki lakosság és vállalkozások pénzügyi szolgáltatásokkal való ellátásában. A 21. század elején két irány figyelhető meg: egyes országokban nem értek el jelentős szerepet, vagy visszaszorultak a piacon ezek a szervezetek, míg máshol megerősödtek, s integrálódva piacvezető, ágazati piacokon vezető, vagy ahhoz közeli pozíciókat értek el. Berendezkedésük és irányítási elveik segítségével létjogosultságukat válságidőszakokban is bizonyították, a recessziós éveket könnyebben vésztették át, mint a nagy kereskedelmi banki csoportok.

A tanulmány célja megvizsgálni a magyar takarékszövetkezetek napjainkban adódó lehetőségeit a nemzetközi gyakorlatok tükrében.

Bevezető

A 19. századi Európában az ipari szektorok előretörésével, s egyúttal a mezőgazdaság térvesztésével megindult egyfajta gazdasági polarizáció, az államok többségében a gazdasági tevékenységeket, szolgáltatásokat tömörítő centrumok, pólusok alakultak ki, s ezekből idővel a periférikusabb, távoli téregységek részben, vagy egészben kiszorultak (Kalmi 2010). Nincs ez másképp a pénzügyi szolgáltatások szektorában sem, ahol a korábban kialakult egy-, kétfiókos kereskedelmi bankok összeolvadásával kialakultak az első nagyobb, általában fővárosközpontú intézmények, kirekesztve a pénzügyi szolgáltatásokból a vidékies perifériákat (területi kirekesztés) és azok lakosságát (társadalmi kirekesztés)², vagy egyes

* tudományos segédmunkatárs, MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete, e-mail: sandorjuhasz@gmail.com

ágazatokat (Leyshon–Thrift 1997). A periférikus térségek hitelellátása megoldatlan maradt, mely sok tényező együttese volt: ekkor jellemzően fejletlen közlekedési és kommunikációs infrastruktúrákat tapasztalhattunk Európa-szerte, másrészt a korai bankok közvetítő tevékenysége szűkebb földrajzi területekre, a pénzügyi centrumok helyi és regionális szintjeire korlátozódott, a perifériákon működő korai alapítású magán és részvénytársasági bankok az információs aszimmetria miatt nem voltak hajlandók finanszírozni a kevésbé fejlett térségeket, illetve a kevésbé jövedelmező társadalmi csoportokat. A jogrendszer fejletlensége és a hitel-visszafizetés garanciáinak kialakulatlansága tovább korlátozta a hitelhez való hozzájutást. Ez az olló egyre inkább szétnyílt az európai társadalmakban, így jelentős különbségek, s ezek okán feszültségek is kialakultak, amik megteremtették egy új pénzügyi szolgáltató rendszer szükségességét, a szövetkezeti, kooperatív elveken alapuló hitelintézetek megjelenését (Gál 2010).

Így mondhatjuk, hogy a takarékszövetkezeteknek és a szövetkezeti bankoknak nagy hagyománya van az európai országokban, azonban nem beszélhetünk azonos időszakokban kialakuló, azonos modellekről. Mindegyik érintett országban megvannak a sajátos kiváltó okok, s az erre kiépült sajátos helyi intézményrendszer. Alapításaik eredeti célja az volt, hogy pénzügyi szolgáltatásokat nyújtsanak egyes ágazatoknak (pl. Nagy-Britannia), illetve javítsák bizonyos területek, régiók pénzügyi ellátottságát, segítsék a helyi hatóságokat, szakmai szövetségeket (pl. Németország, Finnország). Az idő múlásával, a gazdaság globalizálódásával (külföldi vállalatok beáramlásával) egyre nagyobb versenyhelyzetbe kerültek a piac szereplői, egyre több kihívással kellett szembenézniük (Lengyel 2000). Ezekre a változásokra az egyes nemzeti kormányzatok, illetve bankrendszerek szereplői más és más reform megoldásokkal reagáltak, ennek köszönhetően ezen szervezetek piaci szerepe is eltérő méreteket ölt napjainkban (1. táblázat). Európa országaiban, egyes helyeken a helyi fókusz megtartása mellett tovább erősödtek a kooperatív pénzügyi szereplők, míg másutt a nagy, nemzetközi kereskedelmi bankcsoportok dominanciája, s a szövetkezeti gyökerű intézmények visszaszorulása figyelhető meg (Martín–Marques Sevillano 2011).

1. TÁBLÁZAT

Szövetkezeti rendszerű pénzügyi szolgáltatók piaci részesedése, 2011 (%)
(Market share of the stakeholder based financial institutions, 2011 (%))

	Franciaország	Spanyolország	Németország	Finnország	Egyesült Királyság
Eszközarányos részesedés	38,3	34,6	52,2	35,2	4,6

Forrás: Martín-Marqués Sevillano 2011, 122.

Ami a szövetkezeti szerveződésű bankok mellett szólhat Európa-szerte, az nem más, mint a vállalatirányítási és szerveződési formáikból adódó, válságidőszakokat jobban átvészelő jellegük. A szövetkezeti bankok, takarékszövetkezetek egy

konzervatívabb, tradicionális bankolás elvárásain alapuló, valamint a tag- és ügyfél-központúság elveinek megfelelően szerveződött vállalatirányítási rendszerrel működnek, szemben a pénzügyi válsáért közvetlenül is felelős strukturált érték-papír-termékeken alapuló modellel, amelyben a bank által kihelyezett hiteleket a mérlegből kiemelik, és távoli csatornákon keresztül terítik.

A lokálisan értelmezett bankpiacon az erős helyi beágyazottsággal bíró, decentralizáltan szerveződő szövetkezeti rendszerű hitelintézetek jelentős versenyelőnyvel bírnak az országos hálózatokat fenntartó fővárosközpontú kereskedelmi bankokkal szemben, hiszen releváns ismeretekkel rendelkeznek az adott térségről, annak igényeiről, így hozzájárulnak a vidék fejlődéséhez, a periférikus régiók leszakadásának csökkentéséhez (Gál 2010). A pénzügyi központoktól való nagyobb távolságból fakadó információs és tranzakciós költségek nem teszik lehetővé – elsősorban a kis- és középvállalkozások számára – a központok piacaihoz való közvetlen hozzáférésüket. A helyben működő bankok így a legfőbb (sokszor az egyetlen) csatornaként szolgálnak a KKV-k pénzügyi szükségleteinek kielégítésében (Gál 2012). A KKV-kör finanszírozása mellett a helyi önkormányzati ügyfelek pénzügyi ellátása is több esetben ezekre a helyi, általában szövetkezeti berendezkedésű intézményekre marad. Berger és Udell (1995) vizsgálatai igazolták, hogy a nagyobb bankok kevésbé érdekeltek a kockázatosabb kisvállalati hitelezésben.

A helyi, regionális pénzintézetek térségi gazdaságot fejlesztő szerepe a releváns irodalmak alapján a következő elemekből áll össze (Porteous 1995): gazdálkodás a helyi pénzügyi forrásokkal, kapcsolat a helyi szereplőkkel a regionális fejlődés elősegítése érdekében, a tőke- és forráselvonás megakadályozása.

A téma szakirodalmá külön kiemeli a helyi kapcsolatok szerepét, a relationship banking módozatát a szövetkezeti bankok helyi beágyazottsága, szerepe kapcsán (Ferri–Messori 2000; Guiso et al. 2004). Ezek a kapcsolatok további versenyelőnyökhöz juttatják a takarékszövetkezeteket a vidéki régiókban megjelenő kereskedelmi bankok fiókhálózatával szemben, előbbieket ugyanis építhetnek a meglévő helyismeretükre és helyi kapcsolatrendszerükre, s ez a kapcsolati és társadalmi tőke (Bodor–Grünhut 2014) lehetőséget teremt a „házi banki” funkciók ellátására. A földrajzi közelségből és a helyi döntéshozatalból fakadnak a takarékok információs előnyei, amelyek az ügyfélkiválasztásban, az adósmínősítésben és hitelszerződések ellenőrzésben, az összefonódásokon alapuló (szerződéses) kapcsolatokban és kölcsönösségi kontrollban, illetve az adóskötelezettségek nagyobb társadalmi ellenőrzésében figyelhetők meg (Gál 2012).

Alulról és felülről vezérelt szövetkezeti bankmodellek

Bár az iménti bevezetőből látszik, hogy a szövetkezeti modellek szükségszerűen „bottom-up”, vagyis alulról építkező jellegűek, mégis a folytatásban láthatjuk, hogy ez nem mindig evidens, s egy szint felett kialakulnak a felülről vezérelt me-

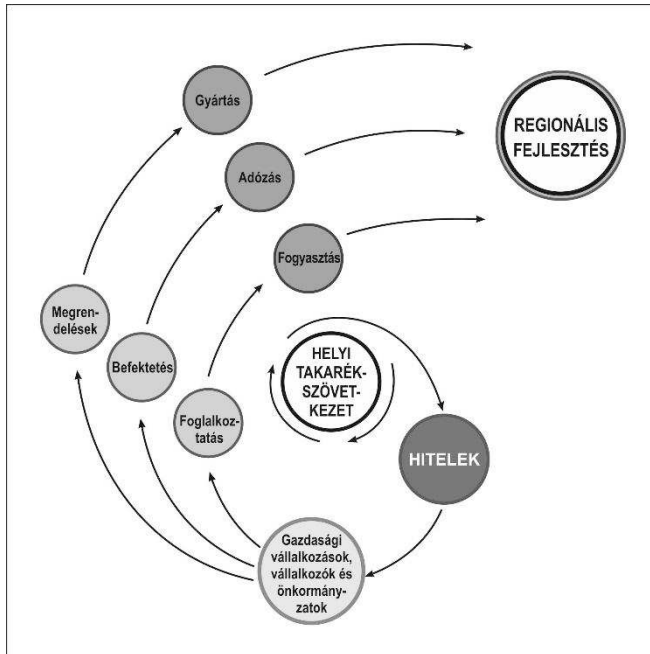
chanizmusok. Még egy dolgot meg kell jegyezni az egyes országok szövetkezeti mozgalmi kapcsán, az pedig az egy-egy meghatározó személy szerepe. Az első szövetkezeti hitelintézetek Németországban alakultak ki, ezek voltak a Hermann Schulze munkálkodása eredményeképp létrejött „volksbankok”, melyek önszervező szándékkal, s a korábban említett szövetkezeti alapelvek mentén jöttek létre (Ayadi et al. 2010). A modell Németország határain belül, s Európában is gyorsan terjedt, kisebb módosításokkal, de e típusúnak tekinthetők a Luigi Luzzatti által kezdeményezett olasz „banco popolare-k” és a magyar takarékszövetkezetek is (A’Hearn 2000). Az agrártársadalomra koncentráló modell kialakulása Friedrich Wilhelm Raiffeisen nevéhez és szintén Németországhoz köthető. Ennek a modellnek az adaptációja figyelhető meg Finnországban, ahol azonban a központi ernyőszervezet (OKO, 1902) megalakulását követően jöttek létre az első szövetkezeti hitelintézetek Hannes Gebhard munkájának folyományaként (Kuustera 1999).

A térségfejlesztő német modell

A német bankrendszerben a 19. században jelentek meg a takarékszövetkezetek, melyek azóta is adaptálták működésükbe az aktuális társadalmi-, gazdasági követelményeket. Ennek köszönhetően, a korai szakaszokban jellemző szegények segítése helyett mára már univerzális szolgáltatókká váltak a pénzügyi szolgáltatások piacán, továbbra is őrizve a területi fókusz elsőbbségét, a helyi-, regionális gazdaság fejlesztésének ügyének szem előtt tartását. Éppen ezért tevékenységük a helyi szereplőkre, elsősorban a KKV-szektorra, a helyi magánszemélyekre és az önkormányzatokra koncentrál (ESBG 2009). A takarékpénztárak Németországban a regionalitás elve alapján működnek, vagyis egy pénztár működését elsősorban saját régiójában (tartományában) végzi, fióktelepeket ott tart fent és ott hajtja végre pénzügyi tranzakcióit. Azzal, hogy a helyben gyűjtött forrásokat (betéteket) később saját régióiknak fejlesztő beruházásaihoz ajánlják ki hitel formájában a regionális gazdaság növekedését szolgálják, ellentétben az univerzális kereskedelmi bankok gyakorlatával, akik e tevékenységeiket pusztán piaci elvek alapján végzik (DSGV 2012). A régión belüli működés tovább erősíti a helyi szereplői státuszt, ugyanis az erős helyi összpontosítás növeli a fogyasztókról szerzett ismereteket, ami hosszú távú, stabil gazdaságot hoz(hat) létre. Továbbá, az ily módon szerzett ismeretek elősegítik a „személyre szabott”, egyedi pénzügyi termékek létrehozását, a kapcsolati tőke kialakulását. A helyi vállalkozásoknak, önkormányzatoknak kiközvetített hitelek hatására a régióban növekedhet a foglalkoztatás, újabb és újabb megrendelések és beruházások valósulhatnak meg. Ezek hatására növekszik a fogyasztás, megugranak a helyi adóbevételek, új termékek kerülhetnek piacra. Mindezen spirális tovagyrúzések hatására az adott régió versenyképessége javul, a régió gazdasági növekedése beindul (*l. ábra*).

1. ÁBRA

A német takarékpénztárak helyi gazdaságfejlesztést szolgáló szerepei
(The roles in local economic development of the German Cooperative banks)

Forrás: Deutscher Sparkassen- und Giroverband, www.dsgv.de (2013.04.02.)

Az országosan meghatározó szerepű finn szövetkezeti bankrendszer³

A korábban is jelzett első integrációs szervezet az OKO 1902-es megalapítása után az első években létrejött hitelszövetkezetek általában csak egy-egy településre terjedtek ki, a tagok a helyi lakosok voltak, s közös vagyonukkal feleltek a működésükért. Szükség volt azonban az integrációs szervezetre és a garancialapra is, mert az 1920-as években már a nem tagoknak is lehetősége volt betétet elhelyezni, illetve hitelt igényelni ezektől a helyi bankoktól. Ennek is köszönhetően az 1940-as években már 10%-os piaci részesedése volt a hálózatnak bankpiac egészéből, majd nagy felfutást okozott a második világháborút követő évek működése, amikor is a kormányzat jóváhagyásával ezek a hitelintézetek tölthették be a pénzügyi közvetítő szerepet, azoknál a finn lakosoknál, akik a Szovjetunió által megszállt területekről költöztek „vissza” az országba (Ayadi et al. 2010).

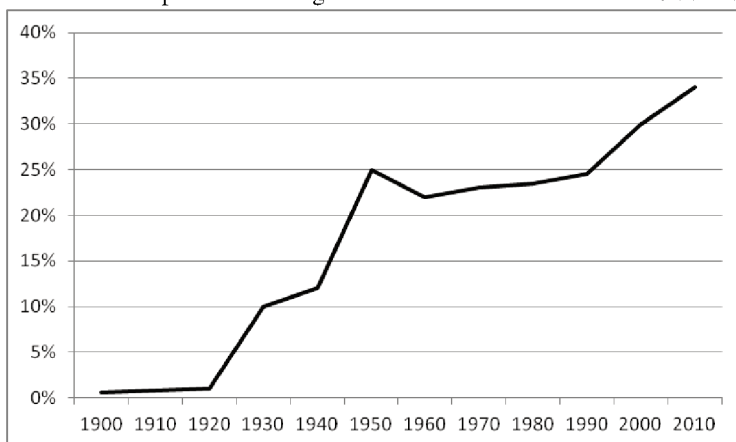
Az 1950-es években azonban a piacnyerési trend visszafordult, ami nagyrészt a tradícióknak volt köszönhető. A vizsgált szervezetek ugyanis továbbra is tartották magukat eredeti alapelveikhez, miszerint a vidék, az agrárium finanszírozását, pénzügyi ellátását testesítik meg, azonban ez az időszak Finnországban az urbani-

záció felfutásának érája volt, egyre több és több család költözött, s találta meg számításait a városokban, nagyvárosi térségekben. A piacvesztés mértékét látva, az 1960-as évek elején az OKO Bank vezetésével újraértékelésre került a helyzet, és ezek a kis helyi bankok nyitottak a városok felé, s piaci részesedésük újra növekedni kezdett, amit az 1980–1990-es évek válságperiódus alatt is sikerült megtartani (2. ábra). Az 1980-as évek második felében a külső és a belső eladósodás is nagy mértéket öltött a Skandináv országokban, Finnországban a GDP közel felét tette ki a külső adósság mértéke. Párhuzamosan az ingatlanárak történelmi csúcsot értek el, jelentősen megnőtt a rossz hitelek aránya, s ezt a problémahalmazt tetézte a Szovjetunió felbomlásával érkező kereskedelmi kiesés, az ország exportjának 15%-át veszítette el. A válság több kereskedelmi bank csődjét hozta, azonban az integrációban működő szövetkezeti hitelintézetek viszonylag kis veszteséggel, bár jelentős átalakulással élték át a recessziós időszakot. Stratégiai pont volt az erősödés, így a legkisebb, kis működési területű intézmények egyesülésével bár csökkent a kooperatív bankok száma, piaci erejük kis mértékben növekedett. Az 1997 és 2007 közötti fúziós időszak eredményeképp 250-ről 229-re csökkent az integrációban résztvevők száma. A 2001-ben elfogadott reformtörvény értelmében az integrációt ki kellett terjeszteni több területre is, így a korábbi OKO Bank helyét átvevő OP-Pohjola Központi Szövetkezeti Bank lett a felelős az integráció tagjainak felügyeletéért, likviditásáért és kockázatkezeléséért. Innentől a közös likviditásmenedzsment és a helyi döntés együttléséről beszélhetünk, ami a korábbi Raiffeisen típusú működés kisebb feladását, átalakítását jelentette (OP Group).

2. ÁBRA

A finn kooperatív szövetkezeti bankok piaci részesedése a banki szolgáltatások piacán, 1900–2010, %

(Market share of cooperative saving banks in Finnish bank sector 1900–2010, %)

Forrás: OP Group website (www.pohjola.fi/) alapján saját szerkesztés, 2015.

A csoport az átalakulást követően a 2000-es évek első évtizedében egyötödőről közel egyharmadra növelte piaci részesedését a banki termékek piacán, kisvállalati hitelezés tekintetében az összes KKV hitel több mint 26%-át nyújtva, s piacvezető a termelői-, és agrárhitelezésben (Koponen 2003; Bank of Finland).

A magyar takarékszövetkezetek illeszkedése a nemzetközi modellekbe

E tanulmány terjedelmi okokból nem kíván kitérni a hazai szövetkezeti szerveződésű hitelintézetek történeti gyökereire⁴, inkább azt tekintjük át, hogy a jelenleg érvényben levő szövetkezeti integrációs séma mutat-e egyezést a bemutatott nemzetközi példákkal, avagy sem.

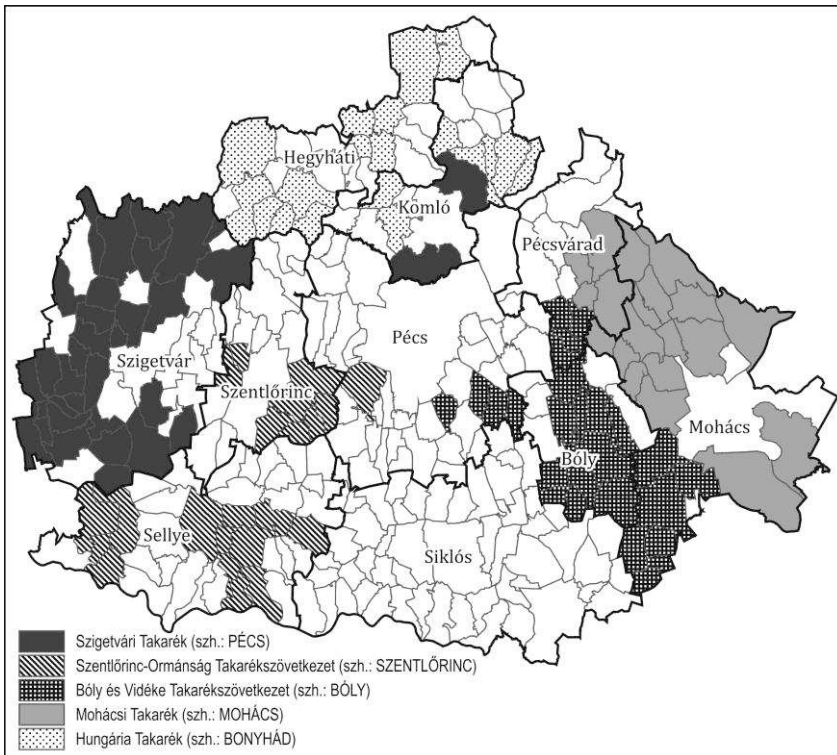
Magyarországon kezdetben a német „volksbank”, majd „raiffeisen” típusú szövetkezetek jelentek meg az osztrák–magyar kiegyezés időszakában (Moizs–Szabó G. 2012), melyek azonban az idő során sok változáson mentek át. A takarékszövetkezeti struktúra két legnagyobb problémája, hogy a kétszintű bankrendszer újbóli létrehozásakor kvázi ugyanolyan szerepkört kaptak ezek a szervezetek is, mint a kereskedelmi bankok (1991. évi CXII törvény), és nem vették figyelembe a törvényalkotók a speciális szerepüket, működési elveiket (Kiss 2009). Másrésztől látható a nemzetközi példákból, hogy a jó gyakorlatok mögött mindig megfigyelhető egy erős integráló szervezet, vagy azok egy hálózata, a magyar takarékszövetkezeteket azonban 2013-ig a széttagoaltság jellemezte, hiszen két (nem kötelező tagságú) országos szövetség (OTSZ, TЭСZ), három intézményvédelmi alap (Otiva, Takiva, Repiva) és egy nem minden intézményre kiterjedő „központi bank”, a Takarékbank működött (Gál–Burger 2013). Ez a típusú működés megakadályozta az együttműködés egyes formáit, a sokszoros adminisztrációs és egyéb költségek csökkentését, sok esetben a közös fellépést, az egységes arculatot. Emellett e rendszer eredményezte sok esetben a piaci verseny létrejöttét is az egyes önálló entitású szövetkezetek között. A széthúzás problémája korábban is látszott, több tanulmány (Kiss 2008, 2009; Kovács 2013) is felhívta a figyelmet az integráció erősítésének fontosságára, amit végül kormányzati szándékkal a 2013. évi CXXXV. törvény top-down módon hozott létre. Ez a fajta, politikavezérelt integráció több, főként kiadáscsökkentő eredménnyel járt (közös marketing, piacutató váltotta fel a korábbi szövetkezeti szintű hasonló funkciókat), azonban a rendszer több problémáját nem oldotta meg. Ezek a nemzetközi relevanciával is összevetve a következőképpen foglalhatók össze.

A német modellben látott, integrációban együttműködő szervezetekre deklarált területi fókusz jellemző. Ezzel ellentétben, ha a hazai takarékszövetkezetek működési területét és átlagos méretét, fiókszámát tekintjük, akkor a járási szerepkör lehetne megalapozott, azonban a magyar szövetkezeti hitelintézeteknek közel háromnegyede működik a székhelyük járásának határain kívül, s több mint egyharmaduk megye, sőt régióhatárokat is átlép funkció-ellátási körzetét illetően. Ez a

szövetkezeti rendszeren belüli versenyhelyzet erősödését hozhatja, amely egy jól működő integrációban nem pozitív jellemző. A szerző szűkebb területi fókuszra, a dél-dunántúli Baranya megye takarékszövetkezetei erre nagyon jó például szolgálnak. Baranya területén öt takarékszövetkezet tart fenn fiókokat, folytat üzleti tevékenységet. A legegyszerűbben beazonosítható ügyfelek az önkormányzatok, s ha a megyén belüli önkormányzat-takarékszövetkezet kapcsolatokat (számlavezetés, hitelezés) mutató 3. ábrát tekintjük, látható, hogy mindegyik hitelintézet kilép saját járásából (s több esetben Baranyából is), illetőleg a Hungária Takarékszövetkezet (Bonyhád) pedig nem a megyében található.

3. ÁBRA

A Baranya megyében működő takarékszövetkezetek önkormányzati ügyfelei, 2014
(Municipal clients of the savings banks in Baranya County, 2014)

Forrás: Takarékszövetkezeti honlapok adatai alapján saját szerkesztés, 2015.

Az integrációtól várt, nemzetközi példákban is látott meghatározó piaci szerep néhány év eltelte után még nem várható, a 2. ábra is mutatja, hogy ez Finnországban is több évtized tudatos építkezésének eredménye volt. A korábbi 5% körüli piaci részesedés egyelőre csak kis mértékben növekedett. Az integráció előnyei azonban az agrárfinanszírozás területén ennél jóval biztatóbbak, ott a szövetkeze-

tek elérik a 12–15%-os piaci részesedést is (Moizs 2013). Mint említettük, a takarékszövetkezetek másik jelentős bázisa a helyi önkormányzati szereplők. A 2000-ig elért, valamivel 8% alatti részesedés 2003-ra már 12,8% volt, a válság éveinek hatására pedig újabb hullám volt érzékelhető, így ma már a takarékszövetkezetek az önkormányzatok több mint 32%-ának váltak számlavezető intézeteivé (Varga 2013). E dinamikus fejlődés mellett meg kell jegyezni azonban azt, hogy a helyi hitelintézetek többnyire a kis- és közepes méretű településeket tudják megnyerni méretkorlátaik miatt, így a kezelt önkormányzati pénzügyi instrumentumok a teljes bankszektor önkormányzati üzletágán belül csak mintegy 5–6%-ot tesznek ki. Szintén a kisebb méretű települések pénzügyi ellátását jelzi az is, hogy a teljes önkormányzati hitel- és kötvényállományokból folyamatosan csökkenő mértékben részesülnek a takarékszövetkezeti integráció tagjai. Ez az arány 2004-ben még 2% felett volt, míg 2012-re nem érte el a 0,9%-ot sem (*Magyar Államkincstár*).

Ugyancsak a nemzetközi példával, nevezetesen a német gyakorlattal ellentétben, hogy a magyar takarékszövetkezetek forrásaik nagyobb részét nem a helyben kiközvetített hitelezésbe fektetik, hanem a bankközi piacon használják fel, ezzel mintegy visszafogják a helyi gazdaságfejlesztés lehetőségeit (*Gál–Burger* 2013).

Az egyik talán legtöbb visszhangot kapott probléma, az integrációs törvény bejelelése és elfogadása közötti időszak, mely a széttagoltság továbbélésének is kedvezett, több szövetkezeti hitelintézet részvénytársasággá alakulva később „kimaradt” az integrációból (hvg.hu). (Ennek a lépésnek a jogi és erkölcsi problémái sok esetben kerültek felszínre a 2015. év eleji pénzügyi csődhullám kapcsán.)

Záró gondolat

Mint az a fenti sorokból látható, vannak olyan problémák a magyarországi szövetkezeti hitelintézetek működése kapcsán, amelyek az integráció továbbélése mellett eliminálódhatnak, s vannak, amelyek már megoldódni látszanak (közös marketing, adminisztráció összehangolása), azonban a legnagyobb probléma a rendszerben véleményünk szerint a belső verseny megléte, a nem kimondottan területi alapú működés és gondolkodás. Tény, hogy ma nem az a takarékszövetkezet nyit kirendeltséget, vagy kezd el pénzügyi termékeket terjeszteni egy adott településen, amelyik térségi központú, hanem amelyik a leggyorsabban szembesül az adott piaci résszel, lehetőséggel. Ha erre az integráció tud megoldást hozni, akkor az az egyik legnagyobb hozadéka lehet.

Jegyzetek

¹ A tanulmány elkészülését a Pallas Athéné Domus Scientiae Alapítvány vendégkutatói programja támogatta.

² A magyar pénzügyi szektorban is tapasztalható a kirekesztésnek e kettőssége, lásd: Kovács 2014.

³ A finnországi vizsgálatok elvégzését a Balassi Intézet Campus Hungary Programja támogatta.

⁴ Azt lásd részletesen Gál 2009 és Moizs–Szabó G. 2012 munkáiban

Irodalom

- A'Hearn, B. (2000) Could Southern Italian Cooperate? Bance Popolari in the Mezzogiorno. *The Journal of Economic History*, 1. 67–93. o.
- Ayadi, R. et al. (2005) Investigating Diversity in the Banking Sector in Europe – Key Developments, Performance and Role of Cooperative Banks. Centre for European Policy Studies, Brussels.
- Bank of Finland website: <http://www.suomenpankki.fi/en/Pages/> (2015. 06. 12.)
- Berger, A.–Udell, G. (1995) Universal Banking and the Future of Small Business Lending. Center for Financial Institutions Working Papers 17. Wharton School Center for Financial Institutions, University of Pennsylvania.
- Bodor Á.–Grünhut Z. (2014) Dilemmák a területi tőke modelljének alkalmazhatóságáról A társadalmi tőke problémája Camagni elméletében. *Tér és Társadalom*, 3. 3–17. o.
- Deutscher Sparkassen- und Giroverband, DSGV (2012a) Inside the Savings Banks Finance Group, www.dsgv.de (2015. 06. 12.)
- European Saving Bank Group, ESBG (2009) Balanced structural policy: German savings banks from a regional economic perspective, [http://www.esbg.eu/uploadedFiles/Publications_and_Research_\(ESBG_only\)/Perspectives%2058.pdf](http://www.esbg.eu/uploadedFiles/Publications_and_Research_(ESBG_only)/Perspectives%2058.pdf) (2015. 06. 12.)
- Ferri, G.–Messori, M. (2000) Bank-Firm Relationships and Allocative Efficiency in Northeastern and Central Italy and in the South. *Journal of Banking and Finance*, 6. 1067–1095. o.
- Gál Z.–Burger Cs. (2013) A vidék bankjai? A magyar takarékszövetkezeti szektor hitelezési aktivitása, *Közgazdasági Szemle*, 3-4. 373–401. o.
- Gál Z. (2009) The Golden Age of Local Banking – The Hungarian Banking Network in the Early 20th Century. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Gál Z. (2010) Pénzügyi piacok a globális térben. A válság szabdalta pénzügyi tér. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Gál Z. (2012) A hazai takarékszövetkezeti szektor szerepe a vidék finanszírozásában. *Területi Statisztika*, 5. 437–460. o.
- Guiso, L.–Sapienza, P.–Zingales, L. (2004) Does Local Financial Development Matter? *The Quarterly Journal of Economics*, 3. 929–969. o.
- Kalmi, P. (2010) The Development of the Legislation on Co-operative Banks in Finland. (For the workshop on legislation on co-operative banking.) Manuscript.
- Kiss Gy. K. (2008) Trend és paradigmaváltás, Bank és Tőzsde, 1-2. 22–27. o.
- Kiss Gy. K. (2009) A „vidék bankja” megteremtésének dilemmái Magyarországon. *Hitelintézeti Szemle*, 6. 496–515. o.
- Koponen, A. (2008) Essays on Technological Development and Competition in Local Bank Markets. Turku School of Economics Series, No. A.5.
- Kovács S. Zs. (2014) Elérhetőség és kirekesztés Magyarországon a pénzügyi szolgáltatások aspektusából. *Területfejlesztés és Innováció*, 3. 28-35. o.
- Kovács, S. Zs. (2013) Takarékszövetkezetek szerepe a regionális és vidékfejlesztésben. In: Rechnitzer J.–Somlyódy Péter E.–Kovács G. (szerk.) *A hely szelleme – a területi fejlesztések lokális dimenziói: A Fiai Regionalisták VIII. Konferenciáján elhangzott előadások. Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Győr*, 326–335. o.
- Kuustera, A. (1999) Niche of Cooperative Banking in Finland during the first half of the Twentieth Century. *The Finnish Journal of Business Economics*, 4. 438–448. o.
- Lengyel I. (2000) A regionális versenyképességről. *Közgazdasági Szemle*, 10. 962–987. o.
- Leyshon, A.–Hrift, N. (1997) Financial Desertification' in Rossiter (ed) *Financial Exclusion: Can mutuality fill the gap?* New Policy Institute, London.
- Magyar Államkincstár, <http://www.allamkincstar.gov.hu/> (2015. 06. 11.)
- Martin, R. A.–Marqués Sevillano, J. M. (2011) Cooperative and savings banks in Europe: Nature, challenges and perspectives, *Banks and Bank Systems*, 3. 121–135. o.
- Moizs A.–Szabó G. G. (2012) A szövetkezeti hitelintézetek története, jelenlegi rendszere és sajátosságai Magyarországon. *Hitelintézeti Szemle*, 1. 67–85. o.
- Moizs A. (2013) Magyar szövetkezeti hitelintézetek szerepe az agrárfinanszírozásban. *Gazdálkodás*, 3. 249–259. o.

- OP Financial Group website: www.pohjola.fi/pohjola/group/ (2015. 06. 12.)
- Porteous, D. (1995) *The Geography of Finance*. Avebury, Aldershot.
- Varga Antal (2014) *A Takarékszövetkezeti Integráció bemutatása és elhelyezkedése az önkormányzatok életében*. Prezentáció, 2014. 07. 31.
- Bankkává változtak az államosítást megúszó takarékok: http://hvg.hu/gazdasag/2014013_Uj_magyar_bankokkal_usztak_meg_az_allamos (2015. 06. 12.)
1991. évi CXII törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.)
2013. évi CXXXV. törvény a szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról.

PERFORMANCE OF HUNGARIAN COOPERATIVE FINANCIAL INSTITUTIONS FROM THE PERSPECTIVES OF THE INTERNATIONAL CASES

SÁNDOR ZSOLT KOVÁCS

The savings banks and co-operative banks have a long tradition in the developed European countries, but these roots aren't equivalent. The common moment is the local specialties in the models and procedures of these institutions. Original purpose of founding was to provide financial services to certain sectors (e.g. United Kingdom) and to improve the financial endowment of certain areas, regions or assist local authorities, trade unions, etc. (eg. Germany). However, with the globalization of the economy (expansion of foreign/global companies), the market players were in higher and higher market competition with more and more challenges. The individual national governments responded for these changes with different reform solutions, so these cooperative financial institutions have different roles and positions in the national financial systems nowadays (Table 1.). The main question was the following: What is the most important principle: the former "philosophy of local interest" or the global/universal perspectives?

The aim of this study is to define the possibilities of this situation in Hungary from the perspectives of the German and Finnish cases.